

Si verò homo consideretur in statu purè naturali. Lugo *cit. disp. n. 132.* admittit, eum quidem physicè posse satisfacere pro veniali, non tamen moraliter: sed Suarez *cit. sec. 6. Prima ergo sententia.* omnino contrarius est ei opinioni, atque, eam esse *valde falsam.* Sed & Lugo *loc. cit. n. 134.* ait, DEUM in hac providentia, & ita naturæ lapsæ, non attendere ad actus tantum naturales. Verùm neque de tali homine nos loquimur, sed tantum de iusto gratiâ instructo, & pro suo proprio peccato veniali satisfaciente, non pro alieno; nam iterum Lugo *cit. disp. 5. sec. 8. n. 154.* putat, in hac providentia pro peccato veniali alieno satisfieri non posse, quem ibi vide. Loquimur autem de satisfactione pro reatu culpæ; nam pro reatu pœnæ omnes concedunt, hominem iustum satisfacere posse.

325. Probatu conclusio ratione Suarezii. Peccatum veniale non est propriè offensâ DEI, & injuria, sed ad summum aliquo modo analogicè; unde unum mortale major est offensâ, quàm venialia infinita: ergo peccatum veniale non ita crescit ex dignitate DEI offensâ, ut sit in superiori ordine, respectu omnium obsequiorum, quæ creatura potest DEO exhibere. prob. antec. non est rigorosè offensâ illud, per quod offensâ gratia non amittitur, ut ait Gormaz *de incarnat. n. 204.* ergo. Confir. hac probatio antecedentis 1. Peccatum veniale non est propriè contra DEUM ut ultimum finem: sed tantum est contra aliqua media ad illum ducentia: nec avertit à DEO, sed tantum ab eo retardat: ergo non est offensâ DEI. Confir. 2. Licet peccatum veniale sit contrarium voluntati DEI, e. g. verbum otiosum, tamen rigorosè loquendo eum non offendit: sicut, si præceptor discipulum jubeat attendere merita, & iste semeliberatè aliquantum non attendat, nemo dicit, talem puerum propriè offendere præceptorem, sed tantum esse inobedientem: ergo vide etiam *tract. de peccat. à num. 111. & 133.*

Confir. ipsa conclusio. Non debet sine efficaci ratione (quæ non assertur ab adversariis) dici, quòd minimum verbulum otiosum, etiam tantum semeliberatè dictum, sit tamen grave in genere malitiæ, ut per nulla merita ullius creaturæ, quantavis gratia sanctificante instructæ, possit adæquari. Sanè, cum talis persona, quæ satisfacere deberet, sit iusta, & amica DEI, videtur planè posse levem talem defectum contra DEUM amicum compensare: sicut, ut ait Lugo *cit. disp. 5. n. 128.* leves defectus tales, qui moraliter sunt inevitabiles, etiam inter amicos in creatis, possunt obsequiis compensari, etiam amicus, cui aliquid displicens factum est, sit dignior: ergo.

Ex his ulterius inferitur, quòd, cum peccatum veniale non sit offensâ, adeoque non crescat proportionaliter ad dignitatem offensâ, sed tantum crescat proportionaliter ad medium, seu virtutem, cui contrarium est (e. g. majus est peccatum leve contra

charitatem proximi, quàm contra temperantiam) inferitur, inquam, quòd sit adæquabile per actus virtutum, præsertim charitatis Theologicæ, (ut ait Suarez *loc. cit. num. 324.*) qui attingunt DEUM ut ultimum finem, animamque perfectè, ac totaliter ad DEUM convertunt.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

326. **O**B. 1. contra 1. conclusionem. Bonitas meritorum, seu actuum bonorum, est major, quàm malitia demeritorum, seu peccatorum: ergo possunt ista per illa ad æqualitatem, seu condignè, compensari. antec. prob. bonitas gaudiorum æternorum, quæ sunt præmium correspondens meritis, est major, quàm malitia, seu pœnalitas suppliciorum, etiam æternorum, quæ sunt pœna correspondens demeritis: ergo etiam bonitas meritorum est major, quàm malitia demeritorum. Resp. neg. antec. ad prob. neg. conseq. Præmium est finis meritorum: ergo potest esse majus meritis in suo genere; quia finis potest esse melior, quàm media, quæ ad eum obtinendum adhibentur: & maximè potest DEUS, eum finem meliorem pro sua magnificentia, & dignitate infinita, in præmium offerre.

At verò supplicium non est finis peccatorum, sed est medium, quo DEUS nos vult à peccatis deterrere; unde non debet esse tantæ malitiæ, quantæ est peccatum, modò afferat majorem dolorem; hinc non omni eodem modo se habet, ut meritum ad præmium, ita peccatum ad supplicium. Eadem responsio danda est, quando dicitur, magis DEO placere merita, quàm displiceant peccata; cum majorem det ob illa gloriam, quàm ob hæc infligat pœnam; negatur enim istud ex eadem ratione, nempe, quòd gloria sit finis, non autem pœna.

327. Ob. 2. Sicut peccatum aufert DEO honorem, & rationem ultimi finis, ita actus charitatis eam reddit: ergo sit compensatio. Confir. 1. Actus charitatis delet peccatum mortale: ergo est æqualis compensatio. Confir. 2. Actus charitatis quoque crescit ex dignitate objecti: ergo etiam potest crescere ad æqualitatem offensæ. Resp. dist. ant. actus charitatis reddit DEO rationem ultimi finis materialiter. om. ant. formaliter. neg. ant. & conseq. Si quis per vim eriperet regi purpuram, & dein eam rursus redderet, etiam restitueret materialiter, quod abstulit: non tamen compensaret injuriam; quia nondum restitueret ablatum honorem: nec satisfaceret pro injuria.

Non aliter se habet restitutio, quam DEO facit peccator per actum charitatis; nam talis peccator materialiter quidem restituit DEO rationem ultimi finis, agnoscendo, & amando eum, tanquam ultimum finem: sed non restituit formaliter, per actio-

An Pura Creatura possit condignè satisfacere pro Peccato Mortali, vel Veniali. 97

tionem compensativam injuriæ ad æqualitatem; quia actus charitatis, qui est in linea obsequii, non potest esse æqualis peccato gravi, quod est in linea offensæ. Ad 1. confirm. dist. ant. actus charitatis delet peccatum ex magnitudine suæ bonitatis, & æqualitate cum peccato. neg. ant. ex benevola voluntate DEI, & misericordie promissione. conc. ant. & neg. conseq. Ad 2. confirm. dist. ant. actus charitatis crescit, ita tamen, ut semper maneat in linea inferiori obsequii. conc. ant. ut exeat ex hac linea. neg. ant. & conseq. Crescere etiam potest equus in sua linea, quin fiat homo: & potest etiam crescere peccatum veniale, quin unquam fiat mortale.

328. Ob. 3. Tantum placet DEO actus præceptus, quantum displicet ejus omisio: ergo actus meritorius est tam bonus, quàm malum est peccatum. prob. ant. displicere omisionem est nolle eam existere: sed nolle existere omisionem est velle existere actum: ergo DEUS in tantum non vult existere omisionem, in quantum vult existere actum: ergo tantum vult actum, seu placet illi actus, quantum displicet ejus omisio. Confir. Transgressio legis, si hæc non sit lata in utilitatem principis, non est offensâ principis (nam debet esse discrimen inter puram inobedientiam, & contemptum, legislatoris) atquidleges DEI non sunt lata in utilitatem DEI: ergo transgressiones legum Divinarum non sunt offensæ DEI.

Resp. neg. ant. ad prob. dist. ma. displicere omisionem est præcisè eam nolle existere, neg. ma. est nolle nolitione commensurata ejus magnitudini. conc. ma. & dist. proportionaliter. mi. neg. conseq. DEUS quidem nolendo omisionem vult actum: sed nolitio omisionis est major, ut ita dicam, quàm volitio actus; quia illa etiam est major, quàm iste. Ad confir. dist. ma. nisi transgressio fiat in præsentia principis, prohibentis aliquid sub interminatione inimicitia suæ, adeò, ut transgressio sit conjuncta cum virtuali saltem contemptu amicitia. conc. ma. si fiat in ejus præsentia &c. neg. ma. & om. mi. neg. conseq. Potest etiam distingui mi. leges DEI non sunt lata in utilitatem DEI intrinsecam. conc. mi. in extrinsecam, sive ad ejus honorem, & bonum majestatis ejus, quàm DEUS non vult contemni, sed coli. neg. mi. & conseq.

329. Ob. 4. Qui facit, quantum potest, satisfacit ad æqualitatem: atqui hoc potest facere pura creatura: ergo. Confir. 1. Qui facit, quantum potest, satisfacit obligationi gratitudinis, quamvis non adæquet beneficia: ergo etiam, qui facit, quantum potest, satisfacit obligationi satisfaciendi pro peccatis. Confir. 2. Potest homo pro peccato mortali satisfati: ergo etiam satisfacere. Resp. neg. ma. Talis quidem per accidens hæc, & nunc, non potest urgeri ad plus faciendum ob impossibilitatem: potest tamen urgeri ad plus patiendum.

Ad 1. confirm. neg. conseq. Obligatio gratitudinis, non tendit ad beneficia adæ-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. II.

quanda: sed ad summum tendit ad hoc, ut quis benefactori se gratum exhibeat, quantum potest: nec acceptans beneficium contrahit debitum ad patiendum tantum, quantum facere non potest. Econtra obligatio satisfaciendi tendit ad offensam adæquandam, & si hoc fieri non possit, ad patiendum. Ad 2. confirm. om. ant. neg. conseq. Satisfactio non decrescit ex dignitate offensæ; nec enim ideo minor est pœna damni in damnatis; quia DEUS est major: neque ideo minus urit ille ignis: at verò satisfactio decrescit, ut dictum *n. 314.* vide Gormaz *de incarn. n. 393.* Dixi. om. ant. nam non videtur creatura posse satisfati pro offensâ gravi: quod videtur inferri ex hoc ipso, quòd pœna, offensæ gravi commensurata, sit æterna, consequenter nulla unquam possit existere satisfactio, vel permissio pœnæ, quæ adæquet offensam gravem, vel eam delet.

330. Ob. 5. Actus productus ab homine infinità gratiâ instructo esset infiniti meriti: ergo posset adæquare offensam, quæ est finitæ malitiæ. Confir. Talis actus meretur gloriam infinitè intensam: peccatum non meretur pœnam infinitè intensam: ergo esset saltem æqualis satisfactio. Resp. 1. neg. suppositum; nam implicat infinitum creatum actu existens. 2. potest omisio supposito negari ant. sive potest negari, quòd talis actus haberet infinitam vim meritoriam; quia plurimi negant, vim meritoriam actuum crescere arithmeticè ad mensuram gratiæ. 3. potest negari conseq. quia hic actus tamen esset in linea inferiori, & non adæquaret malitiam peccati gravis: sicut infiniti etiam equi non adæquant hominem finitum. Ad confir. iterum negatur suppositum, seu quòd sit possibilis gloria creata infinitè intensa: vel eo omisio respondeatur, ista esse in diversis lineis, nec invicem adæquari.

331. Ob. 6. Non habet homo majorem potestatem ad malum, quàm ad bonum: ergo, si potest peccare, debet etiam posse satisfacere. Confir. Voluntas est fortior ad bonum, quàm ad malum: ergo debet posse malum iterum tollere. prob. ant. intellectus est fortior ad verum, quàm ad falsum; quia illi cognitio necessariò adhaeret, non autem isti cognitio: ergo etiam voluntas fortior est ad bonum, quàm ad malum. Resp. 1. Sic homo, qui potest se occidere, deberet etiam posse se resuscitare. Resp. 2. dist. ant. hoc est, non habet homo majorem potestatem ad eligendum malum, quàm ad eligendum bonum. om. ant. quàm ad recuperandum bonum, postquam jam elegit malum, vel istud incurrit. neg. ant. & conseq.

Ad confir. dist. ant. voluntas est fortior ad bonum, quàm ad malum, ante malum electum, vel in se receptum. om. ant. post illud electum. neg. ant. & conseq. ad prob. om. ant. neg. conseq. Utique magnum quoad multa discrimen est, inter potentiam necessariam, & liberam: nec voluntas ut libera imitatur intellectum ut necessariam; aliàs etiam necessitaretur, & non esset libera.

ra. Sed nec intellectus, postquam adhuc falso, quod existimavit verum, potest se ab hoc errore semper liberare; quia non semper habet rationes, oppositam veritatem sufficienter proponentes.

332. Ob. 7. Offensa tantum est finita, ut dictum num. 294. ergo potest vinci meritis saltem infinitis. Confirm. Offensa decrevit ex levitate materiae, ex defectu deliberationis &c. ita, ut, quae alias esset gravissima, fiat respectu levissimae: ergo potest vicissim satisfactio ex certis circumstantiis crescere, ut adaequet offensam. Resp. 1. neg. suppositum, quod possint dari merita actu infinita. Resp. 2. neg. conf. Offensa tamen semper manet in linea superiori, & merita, vel satisfactio, manent in inferiori, ut dictum n. 330. & alibi. Ad confirm. om. ant. neg. conf. Non sunt possibiles ullae circumstantiae, ratione quarum obsequium erga DEUM possit creicere ad aequalitatem cum offensa gravi ejusdem DEL. Dixi: om. ant. quia, quando ex defectu deliberationis &c. ex mortali peccato fit veniale, tollitur omnino ratio offensae; cum peccatum veniale non sit offensa DEI strictè dicta: si tamen adhuc maneat peccatum mortale, quamvis levius, tunc omnino concedi debet antecedens.

333. Ob. 8. Posset saltem creatura satisfacere pro peccato gravi nomine Christi, sicut potest e. g. sacerdos consecrare sacramenta nomine Christi: ergo. Resp. neg. ant. nam etiam actio, nomine Christi elicita, non est infinite dignitatis, & manet adhuc intra limites obsequii, ac meriti finite dignitatis, adeoque in inferiore linea, proportionaliter ad peccatum grave; actio enim mandatarii non est tam digna, quam actio mandantis, si hic sit superior; unde nec actiones ministri sacramentorum sunt infinite dignitatis, quamquam sint dignitatis altioris, quam, si fierent tantum nomine proprio sacerdotum: actiones autem infinite dignitatis sunt solae actiones personales Christi; quia, ut sint infinite dignitatis, debent dignificari à supposito Divino, & esse physice productae à DEO-homine; dignitas enim est personalis, quae non dignificat actionem alienam, saltem non eodem modo.

334. Sic etiam in creatis actiones, legati non sunt tam dignae, quam actiones ipsius regis; quia scilicet regia dignitas est personalis, nec eodem modo influit in actionem legati, quo in actionem regis, legatum mittentis, vel mandantis. Sicut etiam quaedam actiones in genere physico respiciunt peculiariter personam mandantis: sic, si mandans pulchre scribere sciat, id autem necessitat mandatarium, quantumvis hic mandatum habeat scribendi nomine mandantis, non ideo elegantes formabit characteres. Nec dicas, procuratorem posse nomine alterius contrahere matrimonium, adeoque ejus consensum esse tanta dignitatis, quantum est consensus mandantis; nam respondetur, consensum procuratoris tantum esse conditionem, qua posita consensus mandantis coulque con-

ditionatus transit in absolutum, & matrimonium absolute perficit.

Dices. Saltem homo ut membrum Christi potest pro peccato condigne satisfacere: ergo. Resp. cum Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 4. sec. 10. §. Ex hac verb. neg. ant. quia homo satisfaciens ut membrum Christi (ut habet idem Suarez citat. sec. 10. §. in hac re.) nihil est aliud, quam homo satisfaciens ut instructus gratia, à Christo capite in eum derivata, seu satisfaciens satisfactio, non tantum fundata in gratia habituali per Christum accepta, sed etiam fundata in gratiis actualibus, per eundem collatis.

Hic tamen omnibus positus non potest homo justus, qui est membrum Christi, & quidem vivum, ponere obsequium, vel meritum aequale offensae gravi DEL. Aliud est, quod propter Christum, & ejus merita, nostra satisfactio acceptetur, ut habet Tridentinum sess. 14. c. 8. sic docens: *Neque verò ita nostra est satisfactio hac, quam pro peccatis nostris exolvimus, ut non sit per Christum JESUM... in quo meremur, in quo satisfacimus.* Unde & illud, quod deest valori nostrae satisfactio, suppletur ex conjunctione cum satisfactioe Christi: & his de causis dicitur satisfactio nostra fundari in satisfactioe Christi, ut habet idem Eximius modo citato. §. in hac re.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquae Objectiones.

335. Ob. 9. contra 2. conclus. Licet homo possit mereri remissionem peccati, tamen adhuc necessarius esset Christus: ergo SS. Patres non sunt contrarii adversae sententiae. prob. ant. licet meritum sit aequale remissioni peccati, tamen non tenetur illud DEUS acceptare: ergo nondum esset hominibus consultum sine Christo, cujus scilicet meritum, & satisfactio debuit acceptari; quia fuit ex rigore justitiae. Resp. 1. retorq. argum. ad hominem; nam hi adversarii dicunt, non posse purum hominem satisfacere pro peccato gravi, ideo; quia non potest ponere satisfactioem aequalem demerito: sed eodem modo posset dici, quod homo quidem posset ponere satisfactioem aequalem, DEUS tamen non teneatur eam acceptare. Certè, sicut non debet DEUS à puro homine acceptare meritum, aut pretium, ita nec satisfactioem, in forma dist. antec. esset adhuc necessarius Christus ea necessitate, quam adstruunt SS. Patres, neg. ant. alia qualicumque. om. ant. & neg. conf.

Licet fortè juxta aliquos Theologos, qui volunt, Christum satisfecisse ex rigore justitiae, adhuc in hac sententia esset necessarius Christus, ad habendam scilicet satisfactioem ex rigore justitiae, quae deberet à DEO acceptari: tamen non esset amplius necessarius, juxta

An Pura Creatura possit condigne satisfacere pro Peccato Mortali, vel Veniali. 99.

juxta alios Theologos, qui negant, Christum satisfecisse ex rigore justitiae, atque etiam negant, satisfactioem Christi debuisse à DEO in hunc finem acceptari, quod etiam nos inferius negabimus: & sic negabimus suppositum adversariorum: quo negato per se ruit haec responsio.

Dein SS. Patres non intenderunt docere, Christum pro peccatis satisfecisse ex rigore justitiae commutativae: sed necessitatem Christi intulerunt ex eo, quod aliter haberi non potuisset satisfactio condigna: condignitas autem satisfactioem non dependet ab acceptatione, vel non acceptatione DEI, sed ab eo, an satisfactio habeat condignum valorem, id est, offensae aequalem. Sic equus e. g. potest esse dignus pretio centum florenorum, et si nemo eum nunc emere velit: potest etiam esse indignus tanto pretio, et si quis ob specialem affectum, vel aliam specialem causam, tantum pretium pro eo expendere velit, vel eum acceptare loco solutionis, debiti centum florenorum, quod alias e. g. periclitaretur. Nec dicas, Christum tamen fuisse necessarium, ut insueret gratiam in talem hominem merentem, sine qua meritum non habuisset valorem; nam respondetur, gratiam non habere indispensablem connectionem cum Christo, & potuisse sine ipso à DEO conferri.

336. Ob. 10. Qui potest mereri, quod est plus, potest etiam mereri, quod est minus: sed homo potest mereri gloriam aeternam, quae est plus, quam remissio peccatorum: ergo potest etiam mereri hanc remissionem, quae est minus. Confirm. Potest homo mereri gratiam, quae est expulsiua peccati: ergo etiam potest mereri ipsam expulsiuaem, seu remissionem peccati. Resp. 1. neg. mi. quoad id, quod dicit, gloriam esse majus bonum, quam malum sit peccatum; communitè enim Theologi cum S. Thoma docent contrarium. Responderi potest 2. dist. maj. qui potest mereri, quod est plus, potest etiam mereri, quod est minus, nisi quoad id, quod est minus, inveniatur majorem resistantiam. conc. ma. secus. neg. ma. & om. mi. neg. confeq. vide dicta n. 321. Adde, cullibet clarum esse, quod e. g. Petrus amicus Pauli possit facilius ab ipso aliquid impetrare, vel mereri sibi, quam possit alteri, e. g. Jacobo Pauli inimico, impetrare, vel mereri amicitiam ejusdem Pauli.

Ad confirm. dist. ant. potest homo mereri de condigno gratiam peccatorum neg. ant. sibi, vel alteri jam justo. conc. antec. & neg. confeq. in peccatore enim datur resistantia prevalens. Eadem responsio servit, si obiciatur, posse aliquem mereri preservationem à peccato, quae est aliquid majus, ut patet in B. Virgine; nam reponitur, in peccatore esse majorem resistantiam. Potest etiam responderi, preservationem illam esse quidem aliquid majus in ratione privilegii, vel beneficii, & esse aliquid magis eligibile: non verò esse aliquid majus in ratione doni; coquod cessio illa juris Divini contra peccatorem sit

aliquid amplius: sic magis eligibile est carere peccato veniali, quam habere unionem hypostaticam: non tamen ea carentia est tantum bonum, quantum est unio hypostatica, nec peccatum veniale tantum malum.

337. Ob. 11. Meritum justii includit gratiam: sed haec est remissio peccati gravis: ergo meritum justii est condignum remissione peccati. Confirm. Potest quis mereri auxilium efficax ad habendam contritionem: sed haec expellit peccatum: ergo potest etiam mereri expulsiuaem peccati. Resp. dist. mi. gratia est remissio peccati in habente illam. conc. mi. in alio. neg. mi. & confeq. Si hoc argumentum vim haberet, posset quilibet per quodcumque meritum, à gratia dignificatum, alteri impetrare remissionem peccatorum. Ad confirm. dist. mi. contritio expellit peccatum de condigno, ob suam bonitatem, aut vim meritoriam. neg. mi. expellit peccatum de congruo ex liberali promissione DEI. conc. mi. & sub data distinctione conc. vel neg. confeq.

Dices. Gratia saltem est digna remissione peccati alterius: ergo etiam meritum, includens gratiam, est dignum ea remissione. Resp. neg. ant. nam gratia non est aequalis magnitudinis cum peccato: sed ad summum est forma physice contraria peccato gravi, & istud expellens ex subjecto, cui ipsa inest, non verò ex alio; forma autem physice alteri contraria non debet esse tanta dignitatis, aut aestimationis in sua linea, quanta est alterum contrarium in sua; sic e. g. frigus nimium est physice contrarium formae substantiali animalis, & hanc expellit ex materia, quin frigus accidentale sit tam aestimabile, quam illa forma substantialis.

338. Ob. 12. destructio rei non est tanta, quanta est res destructa: ergo destructio peccati non est tam bona, quam malum sit peccatum: ergo, licet non possit dari meritum aequale peccato, potest tamen dari aequale destructioni ejusdem. Confirm. Meritum condignum non exigit proportionem arithmetica cum premio, sed tantum geometricam: ergo meritum non debet esse aequale remissioni peccati, adeoque multò minus aequale ipsi peccato. Resp. dist. antec. destructio rei, sumpta seorsim, & praescindendo à jure alterius in re destruenda, non est tanta, om. ant. sumpta cum tali jure, neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. primam, & neg. absolute secundam consequentiam. Si quis velit ante suam domum habere amplam plateam, & ad hanc habendam destruere debeat aedes ibi edificatas, quae spectant ad alios, certè debet illam destructionem solvere tanti, quanti aedes; quia scilicet destructio illa destruit etiam jus minorum. Pariter destructio peccati tendit contra jus DEI offensae, & cum hoc jure tanta est, quanta est ipsa offensa, in qua, vel ratione cujus DEUS habet jus contra peccatorem.

Ad confirm. dist. ant. meritum condignum non exigit proportionem arithmetica cum premio, si consideretur meritum

in se tantum, & prescindendo à dignitate præmiantis, conc. ant. non exigit proportionem arithmeticam, seu aliquam æqualitatem eum præmio, si consideretur meritum unum cum dignitate præmiantis, quæ suo modo constituit dignitatem meriti, neg. antec. & conseq. Etiam attenda dignitate DEI præmiantis, non meretur ulla actio creata de condigno tantum præmium, ut DEUS propter eam remittat gravem suam injuriam. Majorem hujus distinctionis explicationem desumere poteris ex dicendis infra n. 452. de merito condigno.

339. Ob. 13. Licet vasallus sit in linea inferiori, potest tamen offensam regi factam condignè compensare, si e.g. maximo vitæ suæ periculo regem ex mortis faucibus eripiat: ergo etiam creatura potest compensare injuriam DEI, licet respectu hujus sit in linea inferiori. Resp. dist. ant. vasallus id potest, licet sit in linea inferiori quoad omnia, neg. ant. quoad aliqua tantum. conc. ant. & neg. conseq. Creatura est in omni linea inferiori DEO: at vasallus potest esse quoad aliqua in linea æquali cum rege: sic est regi æqualis in linea humanitatis. Potest etiam in aliqua linea esse rege superior, e.g. in linea fortitudinis, qua regi potest vitam servare, quam ipse rex servare non potest. Unde, si istam ei servet, maxime cum periculo vitæ suæ, potest dari compensatio offensæ.

Imò, si vasallus esset quoad gloriam bellicam in longè superiore linea, quam rex, posset cedendo e.g. regi honorem maximum, victoriæ, sive eam ipsi adscribendo, cum potius deberetur sibi, aliquam offensam prius illatam compensare. Adde, sæpe in humanis offensas remitti, non ob æqualem satisfactionem, sed ob magnam etiam utilitatem præstitam; quia, scilicet datur etiam in his commutatio, ut in alijs, e.g. commutatio equi pro pecunijs: est autem utique regi utilissima conservatio vitæ propriæ: consequenter facile propter ipsam servatam remittet aliquam offensam priorem.

340. Ob. 14. contra 3. conclus. Si homo potest de congruo satisfacere pro peccato gravi, vel de congruo mereri ejus remissionem, falsum est, quod Apostolus dicit ad Rom. 3. v. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsius*: sed hoc non potest admitti: ergo. prob. ma. quod sit ex merito de congruo, non sit gratis: ergo. Confirm. 1. Pelagiani tantum volebant, posse haberi naturaliter meritum de congruo vitæ æternæ, vel gratiæ ulterioris: & tamen à S. Augustino, & Ecclésiâ ipsa repulsi sunt: ergo.

Confirm. 2. S. Paulus 1. Cor. 13. v. 3. ait: *Si tradidero corpus meum, ita, ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*: ergo actus à peccatore, non ex charitate habituali, quæ ibi intelligitur, elicitus, nihil prodest, consequenter non est meritum de congruo. Confirm. 3. Tridentinum sess. 14. c. 4. ait de contritione: *Preparat ad remissionem peccatorum*: ergo non est meritum de congruo illius remissionis. Confirm. 4. Sententia nostra præjudicat me-

ricis Christi, quasi hæc se solis essent insufficientia: ergo non est admittenda.

341. Resp. neg. ma. ad prob. neg. ant. tamen adhuc gratis juxta nos remittitur peccatum; neque enim ibi *gratis* significat absque omni actu peccatoris; nam adulti utique debent gratiæ cooperari; unde illud *gratis* significat tantum *sine merito de condigno, & ex liberalitate*, quam in nostra justificatione DEUS utique exercet: præterquam, quod peccatum etiam remittatur omnino gratis in radice; nam omnino gratis DEUS prius dedit gratiam, ex qua tanquam radice actus contritionis prodijt.

Ad 1. confirm. neg. conseq. Non est paritas cum illo errore, & nostra sententia; alias, sicut naturalis actus non potest esse dispositio positiva ad gratiam, aut gloriam, ita nec actus contritionis esset talis dispositio ad remissionem peccati: quod esset aperte contra Tridentinum modo citatum. Quod autem actus naturalis non possit esse meritum de congruo, respectu entis supernaturalis, probatur ex Concilijs, & Patribus, à quibus docemur, nos prorsus nihil posse naturaliter, aut sine gratia facere, vel cogitare, prout oportet ad salutem: quod etiam inferitur ex dictis Christi Joann. 15. v. 5. *Sine me nihil potestis facere*; & S. Pauli 2. Cor. 3. v. 5. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis*. Accedit, quod tale meritum nec radicaliter esset omnino gratis; quia non fundaretur in aliqua gratia prius collata, sed in sola naturæ debita libertate, vel potestate.

Ad 2. confirm. neg. conseq. S. Apostolus ibi primario loquitur de condignitate actus ad gloriam æternam: vel certe loquitur de actu, qui non tantum charitatem habitualement pro priori non præsupponit, sed neque eam pro posteriori secum affert; unde, cum in hac providentia peccatum non remittitur sine infusione habitus charitatis, actus contritionis, sicut de congruo meretur eam remissionem, ita etiam meretur eum habitum, præsertim, cum ipse actus contritionis sit charitas actualis.

Ad 3. confirm. neg. conseq. Tridentinum uti voluit vocabulo certiore: nec propterea negat actui contritionis alta prædicata: imò ibi paulò post addit de contritione, eam *hominemque DEO reconciliare, priusquam hoc sacramentum poenitentiae actu suscipiatur*. Ad 4. confirm. neg. ant. Meritis Christi, ut in *tr. de merito* aperte ostenditur, non obstant merita hominum, etiam de condigno: multò minus igitur merita de congruo. Accedit, quod homo satisfaciat pro peccatis, ut membrum Christi (de quo re vide n. 334.) adeoque tandem ultimato omnium vis, & valor meritum nostrorum, etiam tantum de congruo, proveniat originaliter à Christo.

342. Ob. 15. contra 4. conclusionem. Peccatum veniale non potest stare cum gloria cælesti: ergo est majus malum, quam bonum sit ista gloria; ergo non potest purus homo

An Pura creatura possit condignè satisfacere pro Peccato Mortali, vel Veniali. 101

homo pro illo satisfacere; quia meritum puri hominis non potest plus valere, quam gloria æterna. Confirmatur. Per peccatum veniale præferimus bonum creatum DEO, ejusque voluntati, ac legi: ergo est offensa DEI. Resp. retorq. argum. Peccatum veniale etiam non potest stare cum unione hypostatica, & minime potest stare cum Divinitate: an igitur etiam erit majus malum, quam ista sint bona? in forma neg. conseq. Ratio, cur non possint peccatum veniale, & gloria cælestis simul stare, non est magnitudo malitiae in veniali peccato, sed magnitudo perfectionis in gloria cælesti, eam qua nec minimum malum, maxime morale, stare potest.

Ad confirm. neg. ant. nam cum veniali peccato stat, vel habitualis, vel actualis preparatio animi, rem quamcunque faciendi, aut vitandi, si DEUS eam graviter prohibeat, aut jubeat; unde semper præferimus bono creato amicitiam DEI, & ejus legem graviter obligantem: omittimus tamen bonum intentum à lege. Quare peccatum illud non est contra legislatorem DEUM (alias non esset cum ejus amicitia compossibile) sed est tantum contra aliquod bonum, ab eo intentum; ita enim loquitur de peccato veniali Angelicus 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. *Non enim est contra legem, quia venialiter peccans non facit, quod lex prohibet, nec prætermittit id, ad quod lex per præceptum obligat: sed facit præter legem; quia non obli-vit modum rationis, quem lex intendit*.

343. Ob. 16. Peccatum veniale displicet DEO: ergo est offensa DEI, & crescit ex dignitate offensi, atque est in altiori ordine, ut non possit adæquari merito humano. Confirm. 1. Peccatum veniale crescit etiam ratione DEI: ergo est ejus offensa: consequenter non est compensabile à pura creatura. Confirm. 2. Jacobi 3. v. 2. dicitur: *In multis enim offendimus omnes*: ergo veniale peccatum est vera offensa; neque enim omnes mortaliter peccamus: ergo crescit ex dignitate offensi, sicut mortale.

Resp. dist. ant. Peccatum veniale displicet DEO, ut oppositum ejus dignitati, ac amicitiae, neg. antec. ut oppositum alicui bono, per legem ejus intentò, conc. ant. & neg. conseq. ita S. Thomas citatus *num. præced.* Idem Angelicus 3. p. q. 88. a. 2. ad 2. sic habet: *Homo, peccando venialiter, non facit contra DEUM, sed præter ipsum*. iterum 3. p. q. 86. a. 2. in corp. sic ait: *Offensa autem directè opponitur gratiæ; ex hoc enim dicitur aliquis alteri esse offensus, quod repellit eum à gratiâ sua*: sed peccatum veniale non opponitur gratiæ, neque propter hoc DEUS aliquem repellit à gratiâ sua: ergo non est offensa. Ad 1. confirm. neg. ant. Peccatum veniale non crescit ratione DEI: sed tantum crescit ratione boni neglecti majoris: e.g. majus est peccatum intra venalia otiosè garrere in templo, quam otiosè garrere in foro; quia bonum religionis neglectum est majus, quam tantum neglectum bonum temporis, præcenden-

do etiam ab omni alia circumstantia, quæ garritionem illam aggravet.

Ad 2. confirm. neg. conseq. Illud *offendimus* non significat: *offensam committimus*; nec enim dicitur: *offendimus DEUM*: sed tantum genericè *offendimus*: quod propriissime explicatur, *cessimus, erramus*; nam in græco habetur *πλάσσω* à verbo *πλάσσω*, quod significat *impingo, offendo, vitubo*. Imò, cum S. Jacobus *ibidem* v. 1. præmittat: *Nolite plures magistris fieri*; & hujus sui dicti rationem reddat: *In multis enim offendimus omnes*: videtur velle significare, quod offendamus, aut erremus intellectu: ut sic cohibeat pruritus docendi, ne scilicet, postea errorem doceamus, & hinc immediatè præmittit: *Scientes, quoniam majus iudicium sumitis*. vide etiam dicta n. 325. ubi probavimus, non omnem transgressionem, qualiscunque præcepti esse offensam.

344. Dices 1. Etsi non quavis transgressio præcepti humani sit offensa præcipientis, tamen quavis transgressio præcepti Divini est offensa DEI: ergo dicta n. 325. non subsistunt. prob. ant. superior humanus in suis præceptis non semper intendit suum honorem; at verò DEUS, ut in omnibus alijs, ita etiam in suis præceptis, semper intendit suum honorem: ergo, licet transgressio legis, vel præcepti humani, non sit semper contra honorem præcipientis, tamen transgressio præcepti Divini est semper contra honorem DEI, adeoque est ejus offensa.

Resp. dist. ant. quavis transgressio præcepti Divini gravis, est offensa DEI, conc. ant. quavis transgressio præcepti Divini levis, est offensa DEI, neg. ant. & conseq. ad prob. dist. 2. p. ant. DEUS in omnibus suis præceptis gravibus intendit suum honorem, hoc est, intendit, ne hic lædatur, conc. ant. intendit suum honorem etiam in omnibus præceptis levis, subdist. intendit illum tanquam finem intrinsecum præcepti etiam levis, & quidem intendit immediatè, ac ordinatione particulari, neg. ant. intendit illum tanquam finem extrinsecum præcepti, & mediatè tantum, ac ordinatione universali, quatenus scilicet omnia ultimato tandem referat ad suum honorem, conc. ant. & neg. conseq. Sic, e.g. DEUS prohibendo verbum otiosum, immediatè, & in particulari, intendit bonum usum temporis; hoc enim est bonum, per hanc legem intentum, contra quod est peccatum veniale.

345. Quamvis autem DEUS tandem mediatè, & ultimato, omnia referat ad suum honorem, non tamen propterea semper obligat immediatè, sub motivo proximo sui honoris strictè offendendi, seu sub comminatione incurrendæ suæ offensæ, strictè talis. Sic etiam omnes leges humane tandem debent referri ad bonum communitatis, quin tamen omnis, qui contra eas leges offendit aliquam personam particularem, eo ipso dicendus sit strictè offendere communitatem. Et cur non dicunt adversarij, quod DEUS etiam strictè offendatur transgressione consiliorum suo,

suorum? nam etiam proponendo consilia sua DEUS intendit suum honorem.

Dicent, DEUM ad consilia non obligare. Resp. cum ad ea, saltem saepe, obligare sub imperfectione morali. Dicent, hanc non esse strictè dictam obligationem. Resp. si hoc possit dici, tunc etiam possit dici, non esse strictè dictam obligationem, prohibentem in casu culpæ venialis, cui modo loquendi favet S. Thomas citatus n. 342. ubi ait, peccatum veniale non esse contra legem. Saltem obligatio ad vitandum peccatum veniale non est obligatio sub reatu offensionis Divinæ strictè talis, sed tantum sub reatu culpæ levis: qui reatus ex Suarez, & Gormaz citatis n. 324. & 325. non est offensa strictè dicta. Aliud est de præceptis gravibus, quæ cum semper obligent sub amissione gratiæ, & amicitia Divinæ, eo ipso, qui hanc postponit alteri bono creato, facit injuriam DEO, amicitiam suam bene agentibus offerenti, ut probatur infra n. 371.

346. Ob. 17. Peccatum veniale minuit fervorem charitatis: ergo minuit amicitiam DEI, quæ stat in charitate. Resp. dist. ant. minuit, hoc est, aliquid tollit de charitate jam habita. neg. ant. hoc est, facit, ut charitas non tantum crescat, quantum crevisset, si peccatum veniale commissum non fuisset. conc. ant. & sub eadem dist. conc. & neg. conf. quamvis fortè melius simpliciter negatur consequentia; quia amicitiam, minuire videtur significare, aliquid de amicitia prius habita auferre. Potest etiam dici, quod peccatum veniale minuat fervorem charitatis actualis; quia scilicet non tam ferventes actus charitatis eliciuntur cum peccato veniali, sed ab isto impediuntur.

Dices. Hæc ratione peccatum veniale non magis minuit fervorem charitatis, quam pura negatio actus charitatis: hoc non potest admitti: ergo. Resp. neg. ma. quia, cum peccatum veniale anumum affigat terrenis bonis, eumque in obsequio Divino languentem reddat, facit, ut hic etiam sequenti tempore, difficilius se exerceat in actibus intensis charitatis: quod pura negatio non facit pro sequenti tempore. Tandem peccatum veniale DEO dat jus ad penam, quæ potest stare in negatione auxiliorum majorum, etiam ad eliciendum actum charitatis, quæ alias conferrentur: qua ratione utique minuitur fervor charitatis: hanc autem penam iterum non trahit post se pura, & omnino inculcata negatio: si autem negatio culpabilis esset, obiectio ex se ipsa rueret.

QUÆSTIO III De Valore Meritorum Christi. ARTICULUS I.

An, & unde Merita Christi sint Infinita.

347. **T**Ria distinguunt Theologi in operibus Christi, vel etiam

aliorum, scilicet valorem genericè sumptum satisfactionem, & meritum. Valor actionis, seu æstimatio in genere, desumitur ex dignitate operantis; unde etiam inest actionibus necessariis, & non tantum liberis: imbibitur autem aliquis valor in merito, & satisfactione, ut per se patet consideranti. Meritum respicit remunerationem, sive præmium. Satisfactio tandem respicit compensationem injuriæ.

Inde, cum præmium non competat, nisi actionibus liberè factis, neque etiam remittatur offensa, nisi ob præstitum liberè obsequium, ratio meriti, & satisfactionis exigat libertatem; nam, si iudex aliquem physicè cogat ad compensandam injuriam, non datur propriè satisfactio, sed satisfactio: si autem cogat tantum moraliter, e. g. minus, non tollit libertatem. Dixi: ratio satisfactionis; nam satisfactio potest etiam stare in pena necessariò tolerata, ut patet. Addendum autem hic 1. Quando in hac questione nominatur valor, intelligitur valor, non tantum genericè sumptus, sed meritorius, aut satisfactorius. 2. Meritum Christi latius patet, quam satisfactio; nam Christus meritis est sibi, & nobis: non autem pro se satisfecit.

348. Certum jam est apud omnes Theologos, merita Christi, ejusque satisfactionem, esse valoris aliquo modo infiniti; ita enim definit Clemens VI. in Extrav. Unigenitus. 2. de penit. & remis. dicens: De cuius thesauri Ecclesiæ consumptione, seu diminutione, non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita Christi, ut prædictum est, merita &c. Quæstio ergo tantum est, an merita Christi dicenda sint simpliciter infinita: circa quod est aliquis dissensus. Secundo videtur dicere, esse tantum infinita secundum quid. Iugo de incarnat. disp. 6. sec. 1. n. 14. vult, esse quidem infinita in ratione valoris, sed non infinita in ratione meriti. At verò Suarez, Vasquez, & nostri communiter sentiunt, merita Christi esse simpliciter infinita in ratione valoris, meriti, & satisfactionis, cum quibus

349. Dico. Merita Christi sunt in triplici hac ratione infiniti valoris. Prob. Illud est simpliciter infinitum in ratione meriti (& par est ratio de valore, & satisfactione) quod in se continet, vel formaliter, vel eminenter, vel æquivalenter, omnem rationem possibilem meriti, ita, ut in ratione meriti non sit excogitabile aliquid majus, ut dictum n. 307. sed ita se habent merita Christi, & quodlibet etiam eorum seorsim: ergo, ma. negari non potest, nisi negetur, DEUM esse simpliciter infinitè perfectum; nam & hic non omnes perfectiones formaliter, sed plures tantum æquivalenter, vel eminenter continet, e. g. perfectiones penitentia, vel fidei.

Probatur mi. Quodlibet meritum Christi constituitur ex dignitate Verbi, quasi forma condignificante: sed illa dignitas est simpliciter infinita, & meritum ita dignificat, ut habeat omnem rationem possibilem meriti, vel formaliter, vel æquivalenter, vel

eminenter.

eminenter, ita, ut majus meritum excogitari non possit: ergo, ma. probabitur conclusione secunda. mi. est clara; quia, quo major est dignitas constituens, eo dignius etiam est meritum, ex illa constitutum: ergo, cum dignitas Verbi sit simpliciter infinita, etiam meritum, ex ea constitutum, erit simpliciter infinitum, seu infinite dignum.

Confirm. Illud est infinitum ex Aristotele 3. physic. c. 6. vel textu 61. cuius secundum quantitatem (intellige, vel realiter, vel virtualiter talem) accipientibus, semper aliquid accipere extra est: sive quod sub ea ratione, sub qua est infinitum, exhaustum non potest: sed merita Christi in ratione meriti, & satisfactionis, exhaustum non possunt: ergo, ma. est definitio infiniti. mi. prob. ex Extravagante citata n. 348. ubi Pontifex dicit, non esse unquam timendum de consumptione thesauri Ecclesiæ, propter infinita merita Christi: ergo non est timendum, ne exhaustantur illa merita.

350. Dico 2. Merita, vel satisfactio Christi Domini, habent valorem, vel dignitatem infinitam à Persona Verbi. ita Gormaz de incarnat. n. 385. & alij. Et in primis, quod merita Christi vim ingentem, seu valorem, aut dignitatem trahant à Persona Verbi, negari non potest; nam id clarè inferitur 1. ex illis verbis Apostoli ad Hebr. 5. v. 7. ubi de Christo Domino ait: Exauditus est pro sua reverentia: hoc est, pro dignitate suæ Personæ: ergo dignitas Christi vim meritoriam confert ejus meritis 2. inferitur id ex Extravag. cit. n. 348. ubi Clemens VI. ait de Christo: Non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset, sed copiose, velut quoddam profusurum, noscitur effudisse. 3. inferitur idem ex Bullis S. Pii V. & Gregorii XIII. contra Bajum, quibus damnata est hæc propositio 19. Opera justitiæ, & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate Personæ operantis non traxerunt majorem valorem: ergo propositio contradictoria, quod opera illa inde traxerint majorem valorem, est vera.

351. Quod autem merita Christi traxerint à Persona Verbi valorem simpliciter infinitum, probatur sic. Meritum est concretum morale, quod constituitur ex operatione libera, & ex dignitate personæ operantis: sed dignitas Filii DEI naturalis, seu Verbi, est infinita: ergo meritum Christi est concretum morale, constitutum ex operatione Christi, & dignitate infinita: ergo est infinitum, minor est clara, & consequentia prima in forma: altera verò consequentia jam probata est n. 349.

Sola superest probanda major, quæ sic probatur. Meritum hominis iusti constituitur ex operatione libera, & dignitate filii DEI adoptivi, seu dignitate status gratiæ: ergo meritum Christi constituitur ex operatione libera, & dignitate Filii DEI naturalis, seu dignitate Verbi. prob. ant. inter propositiones Bajanas etiam hæc propositio 15. est

damnata: Ratio meriti non consistit in eo, quod, qui bene operatur, habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum S. sed in eo solum, quod obedit Divinæ legi: ergo ipsa ratio, seu essentia, aut intrinsecus valor meriti, stat in habita gratia sanctificante, quæ est filia adoptiva DEI, seu dignitas filii adoptivi, prob. etiam consequentia superior, & quidem facile à pari. non est ulla ratio, quare potius dignitas filii adoptivi, quam filii naturalis, constituat meritum: ergo, si illa constituit meritum filii adoptivi, illa constituit meritum filii naturalis, sive Christi.

Confir. Est communis persuasio hominum, quod meritum regis constituatur ex dignitate regis, & meritum ducis ex dignitate ducis: cuius persuasionis fundamentum, aut ratio aliqua etiam est, quod actiones sine suppositorum, & consequenter totum suppositum censetur iis impendi, adeoque etiam dignitas regia, vel ducalis, licet hæc physice in actiones non influat; cum sit aliquid purè morale. Quare, licet etiam Verbum non influat in actiones meritorias Christi, influxu aliquo speciali, sed tantum influxu communi toti SS. Trinitati, tamen eas specialiter dignificat.

Unde notandum bene est discrimen, inter operationem, seu actionem Christi, tantum denominativè acceptam, & inter meritum Christi; nam actio Christi sola, non est totum meritum: imò, licet ista utique valde dignificetur à Persona Verbi, tamen manet in se finita. At verò meritum involvit pro constitutivo ipsum Verbum, & dignificatur infinite; quia constituitur ex ipsa dignitate infinita Verbi, adeoque est infiniti valoris: sicut scilicet humanitas Christi se sola non est totus Christus, nec infinita, sed finita, quanquam maximam dignitatem trahat à Verbo unito: at verò Christus totus est infinitus.

352. Ex his inferitur, quod unum meritum Christi non sit majus altero, in ratione meriti; nam, licet actus charitatis, à Christo elicitus, sit in se perfectior, quam actus temperantiæ, tamen non constituit perfectius meritum; quia excessus actus prioris supra alterum eminenter continetur jam in dignitate Verbi; quare, sicut complexum ex DEO, & creatura, non est aliquid perfectius solo DEO, ita nec complexum ex actu charitatis, & DEO: consequenter, cum DEUS, seu dignitas DEI, aut Verbi, etiam jungatur cum actu temperantiæ, non poterit hoc complexum esse imperfectius altero. Sic etiam Christus defacto non est complexum minus perfectum, quam si componeretur ex Verbo, & Angelo.

Ex quo ulterius deducitur, etiam unum meritum Christi esse tantum, quantum sunt omnia simul: imò tantum, quantum esset meritum, si dignificaretur ab omnibus SS. tribus Personis; quia dignitas trium Personarum non est major, quam dignitas unius solius. Quod autem Christus non redemerit per quodlibet meritum, sed necessaria fuerit ejus mors, provenit, non ex eo, quod